

Янчук А.О.

студентка ФСП

КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник:

Д. О. Маріц, к.ю.н., доц., ФСП

КПІ ім. Ігоря Сікорського

Тексти перекладів, які захищаються авторським правом

Переклад створює своєрідний зв'язок між різними націями та їх політичною, економічною та культурною діяльністю. Логічно, що саме на перекладачів покладається велика відповідальність наскільки такий зв'язок буде успішним і ефективним. Робота перекладача є досить кропіткою і потребує різнопланових знань, досвіду, а іноді навіть і індивідуального творчого підходу. Однак, не завжди автори перекладу мають авторське право на результат своєї роботи. Цей нюанс залишається поза увагою як під час навчального процесу у багатьох вищих навчальних закладах так і науковій літературі з авторського права, тож перекладачам доводиться стикнутися з цим аспектом вже на практиці. Мета даної публікації полягає в тому, щоб висвітлити питання, на які тексти перекладів розповсюджується авторське право, оскільки навіть їх творці не завжди обізнані у цьому питанні.

Отже, чи буде переклад об'єктом авторського права залежить від типу вихідного (оригінального) тексту. Для цього, потрібно звернутись до Цивільного кодексу України від 02.11.2016 № 435-15 (далі – ЦК України) та Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 27.10.2017 № 3792-12. Згідно з ст. 433 ЦК України [3] та ст. 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [1] об'єктами авторського права є твори у галузі науки, літератури і мистецтва, а саме: літературні письмові твори белетристичного, публіцистичного, наукового, технічного або іншого характеру (книги, брошури, статті тощо) та інші твори. Відповідно до ч. 1 ст. 433 ЦК України серед інших об'єктів авторського права, законодавець відносить до їх переліку переклади, адаптації, аранжування та інші переробки літературних або художніх творів. Зокрема, під використанням твору слід розуміти його переклад, в контексті п. 3 ч. 1 ст. 441 ЦК України.

Після перекладу оригінального «твору» новостворений текст стає «похідним твором». Отже, якщо вихідний текст за законом є «твором», то і його переклад на іншу мову визначається як «похідний твір» і охороняється авторським правом, але лише за умови, що перекладач дотримався прав автора, твір якого зазнав переробки з однієї мови на іншу. Тобто, відповідно до п. 3ч. 3 ст. 15 Закону України «Про авторське право і суміжні права» автор оригінального твору повинен скористатися своїм виключним правом на дозвіл чи заборону використання твору, а саме дозволити чи заборонити акт перекладу. Тільки той результат перекладу буде захищений авторським правом, дозвіл на який дав автор (або інший правоволоділець) вихідного твору. Хоча автор може вимагати збереження цілісності твору і протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору або будь-якому іншому посягання на твір, що може зашкодити його честі і репутації [1, п. 4 ч. 1 ст. 14]. Мається на увазі, що автор має право не дозволити використання перекладу, який некоректно передає зміст чи стилістику твору. Варто зазначити, що зворотній переклад не є об'єктом авторського права, тому що авторське право на твір на мові оригіналу належить автору.

Крім того, перекладачі повинні розуміти, що не вся виконана ними робота буде охоронятись авторським правом. Наприклад, переклад літературного твору не буде охоронюваним об'єктом авторського права, якщо це буквальний, підрядковий переклад (машинний переклад, переклад із застосуванням спеціальних комп'ютерних програм) [2, с. 197]. Аналогічно, усний переклад (як синхронний, так і послідовний) не захищений авторським правом, адже він повинен майже дослівно передати слова мовця, тож по суті теж є буквальним.

Так само, не буде об'єктом авторського права переклад технічної документації, наукової статті чи особистих документів, тому що при його здійсненні відсутній творчий підхід; результат має адекватно і точно передати суть оригіналу. Переклад офіційних документів теж не можна віднести до творчих, адже він має точно донести зміст оригіналу. Ст. 10 Закону України «Про авторське право і суміжні права» чітко визначає, що видані органами державної влади у межах їх повноважень офіційні документи політичного, законодавчого, адміністративного характеру (закони, укази, постанови, судові рішення, державні стандарти тощо) та їх офіційні переклади не є об'єктами авторського права. Наприклад, при здійсненні перекладу закону перекладач не може дозволити собі якісь неточності чи вільну передачу вихідного тексту; похідний текст має бути дослівним підрядковим перекладом, факт чого і унеможливорює захист цієї роботи авторським правом. Відповідно до цієї ж статті переклад творів народної творчості та повідомлень про новини дня або поточні події, що мають характер звичайної прес-інформації не охороняється авторським правом. Як підсумок, перекладач, що працює з різними видами текстів, повинен знати, що не всі виконані ним переклади будуть об'єктами авторського права. Він повинен перш за все орієнтуватись на те, чи є об'єктом авторського права вихідний текст. Лише творчий переклад тих текстів, що визначені Законом як об'єкти авторського права, тобто літературних творів, охороняється авторським правом.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 27.10.2017 №3792-12 / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3792-12/page>
2. Тарасова, І. В. Особливості перекладу як об'єкту авторського права / І. В. Тарасова // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. - № 1077. Серія «Право». - Харків: Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2013. – Вип. 15. – С. 196-200.
3. Цивільний Кодекс України від 02.11.2016 № 435-15 / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page8>